

Region of Smart Factories

Noord-Nederland

Een onderdeel van de Nederlandse Smart Industry Agenda zijn Fieldlabs. Fieldlabs zijn praktijkomgevingen waarin bedrijven en kennisinstellingen doelgericht Smart Industry-oplossingen ontwikkelen, testen en implementeren. Het noorden van Nederland heeft twee van dergelijke Fieldlabs, waar Region of Smart Factories (RoSF) er een van is. RoSF is het grootste Fieldlab op de nationale Smart Industry Agenda. Eén van de deelnemende ondernemers steekt zijn enthousiasme over het RoSF-Fieldlab niet onder stoelen of banken: “Wij hebben nu een ecosysteem te bieden aan alle bedrijven die er maar over denken om naar het noorden te komen. Want we hebben alle toeleveranciers, een topuniversiteit met veel technische kennis, een haven, mooie steden en een mooi platteland.”

Achtergrond en doel

In 2014 werd het rapport ‘Smart Industry, Dutch Industry fit for the future’ gepresenteerd op de Hannover Messe. Dit was de start van de Smart Industry-beweging in Nederland. Philips in Drachten wilde aanhaken op deze beweging, maar constateerde dat Smart Industry op de noordelijke beleidsagenda’s onvoldoende voor kwam. Reden voor het bedrijf om te lobbyen om dit alsnog voor elkaar te krijgen. Het belang voor Philips was gelegen in het vinden van voldoende geschoold personeel in de regio. Met name met het oog op de voortschrijdende digitalisering van de economie (“Wie nu niet aansluit op dit thema is straks te laat”). In overleg met het ministerie van EZK, de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM) en een aantal andere

partijen uit de regio is besloten om vijf projecten op te zetten rond Smart Industry. Dat was de opmaat naar RoSF. In feite is Philips dus de aanjager geweest van RoSF.

Aanpak

Het RoSF-consortium bestaat uit twaalf pilotprojecten. Deze zijn bij aanvang van het programma gekozen op basis van een uitvraag onder het bedrijfsleven. Hierbij was de belangrijkste vraag waar bedrijven tegenaan lopen en een oplossing voor zoeken. Er wordt dus uitsluitend geïnoveerd vanuit de markt, op basis van een marktverzoek. Leidend hierin zijn de pilots die worden ontwikkeld. Om deze pilots zijn clusters gebouwd door er relevante bedrijven en kennisinstellingen bij te zoeken. Bij de pilotprojecten gaat het altijd om het zoeken naar (en vinden van) nog niet bestaande oplossingen (nieuwe technologie). Een concreet voorbeeld: een bedrijf uit Oosterwolde hielp Philips met het optimaliseren van het productieproces door middel van kunstmatige intelligentie (één van de twaalf pilots). Beide bedrijven hebben hier baat bij.

Ketensamenwerking

In het RoSF-consortium zitten veertig bedrijven, bestaande uit technologie-aanbieders, productiebedrijven en kennisinstellingen. De omvang en samenstelling van het consortium maakt ketensamenwerking heel goed mogelijk. Daarvoor is een zekere openheid bij de deelnemende bedrijven wel noodzakelijk. Men moet de mindset hebben om samen te willen werken in ketens en zich beseffen dat je als keten van bedrijven sterker bent. Bij het management

moet eigenaarschap zijn en geloof in samenwerking, ook wanneer het economisch tij keert. Als bedrijf moet je over capaciteit en middelen beschikken om van meerwaarde te kunnen zijn binnen het consortium. Daarnaast moet je elkaar iets gunnen. “Door RoSF komen mensen op de werkvloer van bedrijf X in contact komen met mensen op de werkvloer van bedrijf Y. Dat gaat vanzelf en moet niet teveel van bovenaf worden georganiseerd. Kennismaking met andere partijen, leren wat hun competenties zijn. Een beter beeld krijgen van wat er in Noord-Nederland al kan. We kunnen het simpelweg niet alleen. De wereld wordt complexer, daarom moeten bedrijven krachten bundelen. Innovatie moet van ketens van bedrijven komen”, aldus één van de deelnemers aan het RoSF-consortium.

Coördinatie

De Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM) coördineert de voortgang van het RoSF-consortium, waarbij heel strak op financiën wordt gestuurd. Qua inhoud is bewust gekozen voor een wat ‘lossere’ coördinatie. Hans Praat van de NOM: “Veel zaken zijn decentraal georganiseerd, zoals bijvoorbeeld de pilots. Daar gaan de bedrijven zelf over. Daarom loopt de ene ook beter dan de andere. Soms gaan pilots ter ziele, omdat bedrijven failliet gaan, vertrekken, etc.”

Eens in het half jaar wordt een partnerdag georganiseerd. Daarnaast is er een inhoudelijke dag en zijn er kenniscafés. Per pilotproject zijn er regelmatig bijeenkomsten waarbij de deelnemende ondernemers een pitch verzorgen. Ondernemers oordelen positief over de opzet van RoSF: “Het feit dat alle twaalf pilots gebundeld zijn binnen één programma, geeft kansen voor crossovers tussen de twaalf en biedt kansen om de regio op de kaart te zetten.”

Smart Factory Tour

Om ook bedrijven buiten het RoSF-consortium te betrekken, is de Smart Factory Tour ontwikkeld. Hier is veel belangstelling voor. Eén van de onder-

nemers verwoord de ambities van RoSF als volgt: “We willen open staan voor andere geïnteresseerde partijen. Het gaat om de olievlekkerij. We willen het hele noorden betrekken, alle industrie. Dat is ook belangrijk voor de voortzetting van RoSF, voor het ophalen van de ‘vragen van de toekomst’. De missie is vooral om de samenwerking te bevorderen in het geheel. Het is voor ons een start om Noord-Nederland op de kaart te zetten als regio voor Smart Manufacturing. Dat moet vooral doorgaan. Het zal niet direct stoppen na afloop van dit project.”

Alle activiteiten bij elkaar maken dat de ondernemers primair contact hebben met hun ‘eigen’ consortium, maar dat ze de partijen uit de andere consortia ook goed kennen.

RoSF heeft de maakindustrie in het noorden van het land op de agenda gezet. Nu is het zaak het netwerk verder uit te bouwen en de zichtbaarheid te vergroten. De wens is dat er vanuit Duitsland interesse komt voor RoSF. Dat zou de herkenbaarheid van Noord-Nederland als Smart Industry-regio zeker versterken.

Betrokken partijen, looptijd en kosten

De bedrijven in het RoSF-consortium bestaan uit technologie-aanbieders, productiebedrijven en kennisinstellingen. De technologie-aanbieders (meest mkb-bedrijven) ontwikkelen oplossingen voor Smart Manufacturing. De productiebedrijven, waaronder Philips en Fokker, willen hun fabriek ombouwen tot een 'Smart Factory'. De kennisinstellingen bestaan uit onderwijsinstellingen van alle niveaus (wo, hbo, mbo). Daarnaast heeft RoSF eigen PhD's en een bijzonder hoogleraar. De NOM treedt op als penvoerder van het consortium.

Het budget voor RoSF bedraagt 15 miljoen euro. Ongeveer 40 procent daarvan bedraagt subsidie die beschikbaar is gesteld door de provincies Friesland, Groningen en Drenthe (via SNN), de gemeente Smalingerland (vanwege Philips in Drachten) en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. 90 procent van het budget vloeit naar de pilotprojecten.

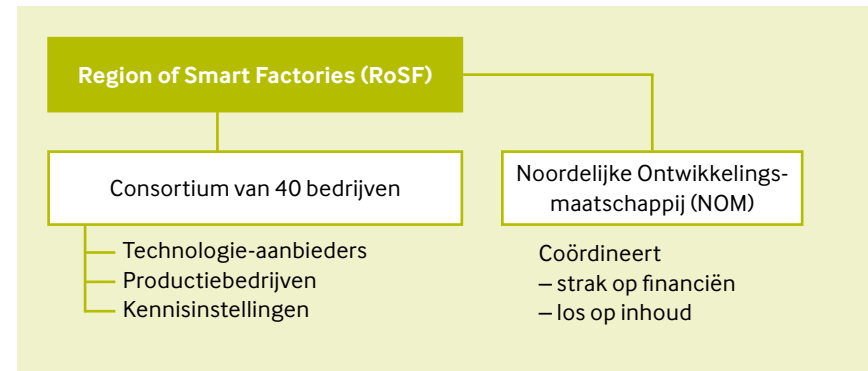
Deelnemende bedrijven financieren 60 procent van de uren die ze besteden aan RoSF zelf. Het projectbureau wordt gefinancierd door de deelnemende bedrijven, naar rato van de hoeveelheid subsidie die ze hebben ontvangen.

RoSF loopt van 2016 tot en met 2020. Daarna zal RoSF worden voortgezet, waarschijnlijk in de vorm van een Digital Innovation Hub, zodat optimaal wordt aangesloten bij de Europese ambities op het vlak van Smart Industry.

Resultaat & impact

- Na 2 jaar leverde RoSF 250 nieuwe banen op. Deelnemende bedrijven ervaren dat zij hun positie weten te versterken.
- Binnen RoSF experimenteren veertig bedrijven met Smart Industry, maar de partners zetten in op een 'olievlekwerking'. Via de Smart Factory Tour worden andere bedrijven in Noord-Nederland bij het programma

betrokken, van wie over het algemeen veel belangstelling is. De ambitie daarbij is om "het hele noorden te betrekken".

- De bedrijven voeren hun eigen pilots uit, waarbij ze begeleid worden door de NOM. Alle andere werkzaamheden worden georganiseerd en gecoördineerd door de NOM.
- Als gevolg van de inhoudelijke samenwerking binnen de pilots ontstaan nauwere contacten tussen bedrijven onderling. De bedrijven leren van elkaar, ook buiten de pilots om. Ook is er sprake van spillovers en contacten tussen bedrijven in verschillende pilots. In zijn algemeenheid vinden bedrijven elkaar makkelijker dankzij RoSF.
- Op verzoek van het Team Smart Industry, de eigenaar van de Nederlandse Smart Industry Agenda, wordt het door RoSF ontwikkelde assessment van bedrijven binnenkort nationaal uitgerold. Het assessment is een meetlat waarmee bedrijven op basis van objectieve criteria kunnen vaststellen of ze op koers liggen in de transitie naar de digitale economie (Industry 4.0). Het ontrafelt het digitaliseringsproces voor maakbedrijven in tien transformaties, waarbij steeds vijf niveaus worden uitgewerkt, van 'beginner' tot 'professional.' Het assessment maakt Industry 4.0 concreet en biedt bedrijven houvast bij het opstellen van hun eigen digitaliseringsstrategie.
- De initiatiefnemers van RoSF hebben de ambitie om het vervolg van RoSF op een Europese schaal te organiseren. Dat gaat waarschijnlijk al in 2019

gebeuren langs de lijn van de Digital Innovation Hubs. In dit verband zijn gesprekken gaande met bedrijven als Bosch, Boeing, Airbus, Audi en Philips. Europa wil Digital Innovation Hubs stimuleren. De Europese ambitie kan een impuls betekenen voor de verdere uitbouw en toenemende zichtbaarheid van het RoSF-consortium. Voor een organisatie op Europese schaal zijn aanvullende Europese en nationale middelen noodzakelijk.

Lessen & inzichten

- De belangrijkste randvoorwaarde voor succes is dat de pilotprojecten vraaggericht zijn om ervoor te zorgen dat hier daadwerkelijk nieuwe business uit voortkomt. RoSF is gefundeerd op duidelijke verdienmodellen voor alle partijen.
 - Een belangrijke uitdaging voor RoSF is bekendheid, erkenning en positionering op regionaal, nationaal en Europees niveau. De betrokkenheid van regionale en nationale bestuurders is daarbij cruciaal.
 - Zonder subsidie was RoSF niet ontstaan. Het systeem en de interacties binnen dit systeem zijn dankzij subsidie tot stand gekomen. Het voortbestaan van het systeem is niet afhankelijk van subsidie, aangezien de nu opgestarte projecten gewoon doorgaan. Voor een verdere verbreding en Europese opschaling van RoSF zijn aanvullende subsidies wel noodzakelijk.
 - Soms bestaat de vrees wanneer bedrijven samen gaan innoveren, dat de resultaten ook de concurrentie op weg helpen. Maar in de praktijk zijn daar prima afspraken over te maken en vormt dit geen probleem. Als er concurrerende bedrijven in dezelfde pilot zitten is het zaak aan de voorkant goede afspraken te maken. Daar dien je als bedrijf alert op te zijn.
 - Het is belangrijk dat het belang van deelname aan RoSF door de hele deelnemende organisatie gevoeld wordt. Dus niet alleen door degenen die er direct bij betrokken zijn. Je moet er als ondernemer voor zorgen dat je deelname aan RoSF breed bekend is binnen je organisatie, omdat er in de hele organisatie kennis zit die nuttig kan zijn voor het consortium. Het is dus van belang om hier intern gesprekken over te voeren.
- Het zou voor het vervolg sterk zijn als het subsidiemodel meer openstaat voor nieuwe partijen. Dat is nu niet het geval: het budget ligt bij individuele bedrijven en staat daardoor niet open voor nieuwe partijen. Dus nieuwe partijen delen niet mee in de subsidie. Dit maakt het subsidiesysteem statisch.
 - Voor deelnemende bedrijven is het belangrijk om op een herkenbaar vraagstuk in te kunnen stappen. Pilotprojecten moeten daarom concreet en vraaggericht geformuleerd worden.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Hans Praat, Business Developer bij de Noordelijke Ontwikkelings- en Investeringsmaatschappij (NOM), praak@nom.nl.

Zie ook:

<https://rosf.nl>

<https://www.smartindustry.nl/fieldlabs>